

Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája.

V. közlemény.

— *Mit akar a katolikus Népszövetség?* Beszédvázlat a vidéki togozatok alakuló üléseire (Kolozsvár 1922). 8-r. 8 l. Sze Bonavent. kny.

Molnár Miklós. A vallás. Trg.-Mureş—Marosvásárhely 1920. K. 8-r. 114 l. Grün Sámuel kny.

Molnár Miklós. A bűnbánat szentsége. Trg.-Mureş —Marosvásárhely 1921. K. 8-r. 24 l. Nagy Samu kny.

Molnár Miklós. A jegyesek kátéja. Trg.-Mureş —Marosvásárhely 1921. K. 8-r. 24 l. Nagy Samu kny.

Molnár Miklós. Az oltáriszentség. Cluj—Kolozsvár 1924. K. 8-r. 30 l. Szent Bonaventura kny. (A Katolikus Világ könyvei 2. f.)

Monay Ferenc dr. O. M. Conv. Kis imakönyv. Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök előszavával. Arad 1921. K. 8-r. 128 l. „Vasárnap” kiadása. Réthy kny.

Musnai László. Életnek beszéde. Amint az hirdettetett a tekei ref. egyházban. Turda—Torda 1923. 8-r. 157 l. Füssy József kny.

Némethy Gyula dr. Eskető intelem, melyet Némethy Irén és Timár József egybekelése alkalmával mondott a kolozsvári Szent Mihály templomban 1923. december 1-én. Oradea-Mare—Nagyvárad 1923. 8-r. 4 sztl. l. Szent László kny. rt.

Orbán János. A lélek útján. Nyolc konferencia. Szerző kiadása. Cristur—Székelykeresztur 1923. 8-r. 102 l. Hermann József kny.

Orbán Lajos. Predikátor. Egyházi beszédek. Irta: — unitárius lelkész. Cristur—Székelykeresztur 1922. 8-r. 64 l. Hermann József kny.

P. Özséb. Páduai Szent Antal kis imakönyve. Oradea-Mare—Nagyvárad 1924. K. 8-r. 144 l. Órszem könyvker. kiadása. Szt. Lászlók ny. rt.

Pálur István. Karácsonyi gondolatok. A szegény gyermekek karácsonyfájára. Arad (1924). 16-r. 14 l. Reclam kny.

Páris Lajos. A luteránizmus lényege bőjti elmékedések keretében Arad (1923). 8-r. 14 l. Reclam kny.

Pázmány Péter kisebb imádságos könyve. Kolozsvár 1924. 16-r. 175 l. Szt Bonaventura kiadása és kny.

— *Református egyházi énekeskönyv* az erdélyi ref. egyházkerület használatára. Erd. Ref. Egyházkerület hivatalos kiadványa. Cluj—Kolozsvár 1923. 8 r. XVI + 376 l. Minerva rt.

Rédei Károly. A harangok. Szabad előadás. (Nagykároly 1923). 8-r. 7 l. Kölcsey kny.

Szuszai Antal. Kalauz a krisztusi életre. Kézikönyv a középiskolák VI. osztálya és olvasókönyv a művelt közönség számára. II-ik kiadás. Cluj—Kolozsvár 1924. 8 r. 321 l. Szent Bonaventura kny.

Tárkányi B. József. Lelki Manna. Imádságos és énekeskönyv a ker. katolikus ifjúság számára. Szerkeszté: — egri főegyházmegyei áldozópap. Oradea-Mare—Nagyvárad 1923. K. 8-r. 352 l. Órszem könyvkereskedés kiadása. Szent László kny. rt.

Tersztyánszky Sándor. Tempolmi énekek a kath. ifjúság számára. Brassó, 1922 8-r. 20 l. Antal T. kny.

P. Trefán Leonárd. Szerafi kalauz ez égbe vezető úton. Szent Ferenc harmadik rendjének világban élő tagjai és a keresztény tökéletességre törekvő lelkek számára szerkesztette: — O. F. M. áldozópap és a Szent Ferenc Hírnöke szerkesztője. Kolozsvár 1919. K. 8 r. 656 l. Szent Bonaventura kny.

P. Trefán Leonárd. Fohászok Jézus legszentebb szívének tiszteletére. Összeállította: — Szentferenc-rendi áldozópap, „A Hírnök” szerkesztője. Kolozsvár 1924. 16-r. 30 l. Szent Bonaventura kny.

Truppel Győző. Az ember fia. Cluj-Kolozsvár 1920. 8-r. 20 l. „Uj Világ” kny.

— *Új énekek* az erdélyi magyar prot. vasárnapi iskolás gyermekek számára. Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 48 l. Kiadja az Evangéliumi Munkások Erdélyi Szövetsége. Gutenberg kny.

— *Unitárius énekeskönyv.* A magyar unitárius egyház kiadása. Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 239 l. Minerva rt.

Vásárhelyi Boldizsár. Isten fiának dicsőítése. Három egyházi beszéd. Irta: — kolozsvár-belvárosi ref. lelkész. Cluj—Kolozsvár (1922.) 8-r. 21 l. Minerva rt.

Vásárhelyi János. Lelki vigasz. Imák és szet igék beteg testvéreink vigasztalására és hitben való megerősítésére. Cluj—Kolozsvár (é. n.) 8-r. 8 l. Studio kny. (Az Evangéliumi Missió Traktátusai I. sor. 3. sz.)

Veress Ernő. Erdélyi imádságkönyv. Brassó 1919. K. 8-r. 340 l. (Kny?)

Veress Ernő. Erdélyi imádságkönyv. II. átdolgozott és bővített kiadás. Brassó 1923. K. 8-r. 432 l. Erzsébet kny. rt. Dicsőszentmárton.

Veress Ernő. Keresztúti ajtatosság. Brassó 1919. K. 8-r. 111 l. Égető Testvérek kny.

Veress Ernő. Diákmissén. Brassó 1920. K. 8-r. 11 l. Antal Testvérek kny.

(**Veress Ernő.**) A tevékeny szeretet. Kivonat a Regnum Marianum Egyesület által kiadott Mária Kongregáció Vezérkönyvből. Brassó 1920. 8-r. 40 l. Antal Testvérek kny.

Veress Ernő. Szentóra nyilvános és magán szentségimádásra. III. kiadás. Brassó 1922. K. 8-r. 32 l. Antal Testvérek kny. (A II. kiadás 1918-ban jelent meg.)

— *2 miért? 9 mert!* Cluj—Kolozsvár (1924.) 8-r. 6 l. Evangéliumi Missió kiadása. Gutenberg kny.

b) Fordítások.

— *A kívánatos kormányzat.* Cluj-Kolozsvár 1924. 8-r. 61 l. Viața kiadása és kny.

Barnes Lawrence. A. E. M. A. Hogyha Jézus nálam laknék. Fordította: *Dr. K. Tompa Arthur.* Cluj-Kolozsvár (é. n.) K. 8-r. 15 l. Gutenberg kny. (Az Evangéliumi Missió Traktátusai II. sor. 1. sz.)

P. Hockenmaier Fructuosus. A bűnbánat útja. — bajor ferenc-rendi szerzetes német eredetijének tizedik kiadása után szerző engedélyével fordította: *Dr. P. Bíró Lőrinc* szentferenc-rendi áldozópap. Kolozsvár 1919. 8-r. 669 l. Szent Bonaventura kny.

Imle F. dr. És most menj! Isten oltalmában járj! Az életre való tanácsok fiatal lányok számára. Német nyelven írta: — Magyar nyelvre fordította: *Mellau István.* Egyházi jóváhagyással. Nagyvárad 1922. K. 8-r. 71 l. Szent László kny. rt.

— *Jézus Krisztus evangéliuma Máté szerint.* Az Egyház hiteles szövege, a Vulgata alapján feldolgozta és magyarázatokkal ellátta a „Katholikus Világ” szerkesztőbizottsága. Cluj—Kolozsvár 1923. K. 8-r. 118 l. Szent Bonaventura kny.

— *Miért van nyomorúság a világon?* Az orvoszer. Cluj 1924. 8-r. 60 l. Kiadja: a Nemzetközi Bibliatanulók Egyesülete. Tip. Viața.

Moser, E. 20 igazság, amit mindenkinek tudnia kell. — nyomán.

Cluj—Kolozsvár (é. n.) 8-r. 1 sztl. I. Studio kny. (Az Evangéliumi Missió Traktátusai I. sor. I. sz.)

Russel C. T. A teremtés története. (A világ teremtése). Cluj 1924. 8-r. 56 l. Viața kiadása és kny.

Russel C. T. Mit mond a biblia a pokolról? Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 114 l. Kiadja: a Bibliatanulmányozók Egyesülete. (Viața kny.)

Schilgen Hardy. Katholikus házasok könyve. Magyarra áldolgozta: Szász József. Cluj-Kolozsvár 1924. K. 8-r. 40 l. Szent Bonaventura kny. (A Katholikus Világ Könyvei 6. f.)

— *Szemelvények a talmudból.* (Összeállította): Lukács Zoltán. Satu-Mare—Szatmár 1923. K. 8 r. 82 l. Szabadsajtó kny. rt. (Zsidó Renaissance Könyvtár. Szerk.: Lukács Zoltán. I—III. sz.)

— *Tíz napi lelki magány a szent kereszt tövében* Ismeretlen szerző után latinból fordította: P. Kiss Arisztid szentferencendi áldozópap. Hetedik kiadás. Kolozsvár 1919. K. 8-r. 132 l. Szent Bonaventura kny.

White, E. G. Keresztényi mértékletesség. Első magyar kiadás. Bukarest 1923. 8-r. 92 l. Kiadják a hetednapos adventisták a „Reformmozgalomban.” Sonnenfeld A. rt. kny. Nagyvárad.

V. Jogi irodalom.

(Jog- és államtudomány. Politika.)

Adler Nándor dr. Bankok, kereskedelmi és ipari részvénytársaságok adója az 1923. február 23-iki új adótörvény alapján. Cluj 1923. 8-r. 35 l. Tip. Bernát.

Balogh Arthur dr. — **Szeghő mre dr.** Románia új alkotmánya. Fordították és magyarázatokkal el-

látták. Kolozsvár 1923. 8-r. 114 l. Concordia kny. kiadása és nyom.

Bernády György dr. Nyitllevél. Marosvásárhely 1920. 8-r. 56 l. Kosmos kny. rt.

Békás Győző dr. A szövetséges és társult hatalmak és Magyarország között Trianonban 1920 június hó 4 én létrejött békeszerződés. Kommentárral ellátta: — Cluj-Kolozsvár 1921. 8-r. 272 l. Lapkiadó rt. kiadása és nyom.

— *Fizetési adó-táblázatok* az új adótörvény alapján. (Tablouri pentru dare de salar). Összeállította és kiadja a târgu-muresi Magyar Iparos Egyesület. Târgu-Mures (1923) 4 r. 16 l. Tip Benkő.

Gaál Endre dr. A csikmegyei volt székely-határőrezredekett alkotott községek székely lakosságának tulajdonát képező „Ruházati alap”-hoz, röviden Magánjavakhoz jogosult csiki székely családok panasza a Népek Szövetségéhez. Az Igazgatótanács felkérése folytán szerkesztette: — igazgató. Mercurea-Ciuc—Csikszereda 1923. 4-r. 40 l. Vádkár kny. (Elkobozva.)

Kocsán János. A választott bírósági eljárás szabályai és azok magyarázata. Nagyvárad 1921. 8-r. 54 l. Pásztor Ede kny.

Láday István dr. Utmutatás lakásügyekben. Az új lakástörvény az összes rendeletek és birói gyakorlat alapján iratmintákkal. Románul írta: — miniszteri tanácsos, románból fordította: *Parven Ervin.* Cluj—Kolozsvár (é. n.) 8-r. 16 l. Kultura kny.

Marghiloman, Alexandru. A konzervatív-progresszista párt gazdasági és politikai programja. A — párt vezérének Timișoarán 1923. évi október hó 28. napján megtartott népgyűlésen elmondott beszéde. (Gyorsírói jegyzetek után). Timi-

șoara (1923.) 8 r. 16 l. Hiller & Comp kny.

Papp János dr. A kivitel és behozatal szabályai. Mit lehet exportálni és importálni? Az érvényben levő vámdíjak és illetékek. Az általános vámtörvény. Oradea-Mare—Nagyvárad (1923.) 8-r. 128+VII. Kosmos kny. rt.

Sándor József orsz. képviselő beszéde a kamara 1923. március 17-iki ülésén az alkotmányjavaslat-hoz. Lugos 1923. 8-r. 32 l. A „Magyar Kisebbség” nemzetpolitikai szemle kiadása. Husvéth és Hoffer kny. (Különny. a „Magyar Kisebbség” 1923. évi június elsejei számából).

Törvények:

— Adótörvény a luxusra és az eladásokból származó bevételekre és annak végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek. Fordította: *Bálint Sándor dr.* Cluj (1921.) 8-r. 28 l. Boros kny.

— A háztulajdonosok és bérlők közötti viszony kivételes rendezését tárgyazó törvény és miniszteri indokolásának magyar szövege. Fordította és összeállította: *Bartha Ignác dr.* ügyvéd Cluj (1924.) 8-r. 24 l. Tip. „Unirea”.

— A jogosított könyvelők és könyvszakértők testülete. A Monitorul Oficial 1921. évi július hó 15-iki 80-ik számában kihirdetett törvény és az u. o. 1921. évi október hó 22-én megjelent végrehajtási utasítás. Kiadja a Timișoarai Kereskedők Egyesülete. Timișoara 1921. 8-r. 11 l. Hunyadi kny.

— A lakásokra vonatkozó törvények és rendeletek gyűjteménye. Összeállította és magyarázattal ellátta: *Békás Győző dr.* Cluj—Kolozsvár (é. n.) Lapkiadó rt. kny.

— A román állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló törvény és végrehajtási utasításának magyar szövege. Fordította: *Bartha Ignác dr.* Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 39 l. Tip. Unirea.

— A Románia területén érvényes egészségügyi törvények és szabályrendeletek. Magyarra fordította és kiadja: *Duducz Zoltán dr.* városi tisztii orvos. Sepsiszentgyörgy 1922. 8-r. 180 l. Jókai kny. rt.

Az agrár-reform törvény végrehajtási rendelete Erdély-, Bánát-, Körösvölgy és Máramarosra vonatkozólag. Kihirdetve a Monitorul Oficial 1921. november 4-iki 174. számában. Fordították és jegyzetekkel ellátták: *Bárdos Imre dr., Czegléd Miklós dr.* ügyvédek, *Predovicu J.* kir. ügyész. (Nagyvárad 1921.) K. 8-r. 207 l. Sonnenfeld A. kny. rt. (Jogi Zsebkönyvek Gyűjteménye II.)

— Az államszámviteli törvény és módosításai. Fordították: *Erdős Izor dr., Frățilă Viorel, Popp Aurél.* Diciosánmártin 1924. 8. r. 64. l. Tip. Cartea Românească S. A.

— Az egyenes adók törvénye. Magyarra fordította: „Polyglott” fordítási-, kereskedelmi és tudakozódó iroda Nagyszében. 1921. 8-r. 77. l. W. Krafft kiadása és kny. Segesvár.

— Az erdélyi agrártörvény. (Törvény az erdélyi, bánáti, körösvideki és máramarosi agrárreformról.) Brassó 1921. K. 8-r. 60 l. „Brassói Lapok” kiadása és kny.

— Az új árdragítási törvény. Fordította: *Borgida Lajos dr.* Satu-Mare—Szatmárnémeti 1923. 16-r. 28 l. Singer Henrik kny.

— Az új lakbérleti törvény. Törvény a tulajdonosok és bérlők közötti viszonyok kivételes rendjére vonatkozólag. (Kihirdetett az 1924. március 26-iki 1160 számú legfel-

sőbb királyi rendelettel és közzététetett a „Monitorul Oficial” 1924. március 27-iki 68. számában.) Fordította: *Dr. Papp János*. Oradea-Mare 1924. 8-r. 24. l. Kosmos kny. rt.

— Az új lakbérleti törvény. A háztulajdonosok és bérlők közötti kiváltásos jogviszonyokat szabályozó törvény. Kihirdetett 1924. évi március hó 27-én a „Monitorul Oficial”-nak 68. számában. Eredeti szöveg után fordította: *Dr. Popa Ádám*. Cluj—Kolozsvár (1924). K. 8-r. 31. l.

Kiadja Keszezy Albert könyvkereskedése. Providentia kny.

— Az új és régi lakbérleti szerződések meghosszabbítására vonatkozó törvények magyar szövege Fordította és összeállította: *Dr. Bartha I.* Cluj 1923. 8-r. 16 l. Tip. Curierul Justiției Militare.

— Az 1924. évi lakbérleti törvény. (Kihirdetett a „Monitorul Oficial” 1924. évi március hó 27-iki 68. számában). Fordította és magyarázta: *Dr. Horváth Jenő* ügyvéd. Cluj 1924. 8-r. 32 l. Lapkiadó rt.

— Az új román bányatörvény. (Kihirdetett a 2294. sz. legmagasabb királyi decretummal 1924 július 3-án s közzétett a 143 számú „Monitorul Oficial” 194. július 4-iki számában). Fordították: *Dr. Letső László* és *Domokos Sándor*. Cluj 1924. 8-r. 106 l. Viața kny.

— Erdélyre, Bánátra, Körösvidékére és Máramarosra vonatkozó földbirtokreform törvény. Közzétetett a Monitorul Oficial (Hivatalos Közlöny) 1921 július hó 30-iki 93. számában. Kiadja: az Erdélyi Gazdasági Egylet. Kolozsvár 1921. 4-r. 27 l. Minerva rt.

— Románia általános és szerződéses vámtarifája. Hatályba lépett 1921. évi július hó 1-én. Közzétetett a Monitorul Oficial 1921. évi

junius 30-án megjelent 68. számában. Kiadja: a Bánáti Gyárosok Szövetsége. Timișoara (1921). 8-r. 223 l. Helicon kny. rt.

— Specula törvény. (Fordították:) *Dr. Mayer Péter* és *Dr. Fischer Richárd*. Lugoș—Lugos 1923. Aupspitz Adolf kny. (Román Törvények Gyűjteménye 1. sz.)

— Törvény a bérleti szerződések meghosszabbításáról. Közreadja és magyarázattal ellátta: *Dr. Markovits Aladár*. Sătmăr (1923). 8-r. 23 l. Szabadsajtó kny. rt.

— Törvény a román állampolgárság elnyeréséről és elvesztéséről. Kihirdetett a „Monitorul Oficial” 1924. évi február 24-iki 41. számában Fordította: *Dr. Papp János*. Oradea-Mare-Nagyvárad (1924.) 8-r. 8. sztl. l. Kosmos kny. rt.

— Törvény a tulajdonosok és bérlők közötti jogviszonyok kivételes szabályozásáról. Kihirdetett a Monitorul Oficial 1924. március 27-én megjelent 68-ik számában. Fordította: *Dr. Tatár Eugén* Hunyadvármegyei tiszti főügyész. Deva 1924 8-r. 64 l. V. Laufer kny. (román—magyar szöveg).

— Törvény a vad védelmére és a vadászat szabályozására. Teljes magyar fordítás. Brassó (19.3.) 16-r. 50 l. Antal Testvérek kny

— Törvény az egyenes adók egyésítéséről és az összjövedelmi adó létesítéséről. Fordította: *Dr. Papp János* nagyvárad kerék- és iparkamarai titkár. Oradea-Mare—Nagyvárad 1923. 8-r. 58 l. Kosmos kny. rt.

— Törvény az egyenes adók egyésítéséről és az összjövedelmi adó létesítéséről. Fordította: *Dr. Ládai István*. Hivatalos kiadás. Cluj—Kolozsvár 193. 8-r. 56 l. Cartea Românească rt.

— Törvény az ügyvédi testület szervezéséről és egyésítéséről. (Az

új ügyvédi rendtartás.) Fordította: *Dr. Papp János*. Oradea-Mare—Nagyvárad 1923. 8-r. 32 l. Kosmos kny. rt.

— Utasítás az 1924. évre megállapítandó egyenes adókra vonatkozó vallomási iv kitöltésére, valamint az egyenes adók törvénye egyes rendelkezéseinek magyarázatára és alkalmazására vonatkozó központi pénzügyi bizottság és pénzügyi miniszterium határozatai, azok mine-műsége szerint törvényszakaszonként csoportosítva. Kiadja a Cluji Kereskedelmi és Iparkamara. Cluj (1924.) 8-r. 23 l. Bornemisa kny.

VI. Időszaki irodalom.

(Albumok, almanachok, címtárak, naptárak).

Albumok:

Ady emlék-füzet a zilahi és érminszenti ünnepekről. 1924. július 20 és 21. Összeállította: *Nagy Sándor*. Zălau—Zilah 1924. 8-r. 79 l. Seres Samu kny. (Különny. a Szilágyosság ünnepi számaiból.)

Emlékkönyv a nagyenyedi Bethlen-kollégium alapításának 300 esztendő jubileumára. 1622—1922. Szerkesztette: *Dr. Szabó András*. Kiadja az Enyedi Újság Nagyenyeden 1922, 4 r. 16 l. Lingner kny.

Emléklapok a Kolozsvári Izraelita Nőegylet negyedszázados jubileuma alkalmából. Összeállította: *Dr. Eisler Mátyás*. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 52 l. Bernát kny.

Emléklapok Nagy Gyula jubileumára. 1887—1922. Összeállították: *Pálos István* és *Ferenczy György*. Cluj—Kolozsvár 1923. 4-r. 32 l. Providentia kny.

Dr. Janovics Jenő harmincéves színészi és huszonegy éves igazgatói

jubileuma. Összeállította: *Imre Sándor*. Cluj—Kolozsvár 1924. 4-r. 72 l. Sonnenfeld A. rt. Oradea-Mare—Nagyvárad.

Kolozsvári színész album. Karácsony 1923. (Cluj—Kolozsvár 1923.) K. 8-r. 128 sztl. I. Viata kny.

Megemlékezés P. Trefán Leonard rendtartományi főnök jubileumára. 1898—1923. Cluj—Kolozsvár 1923. 4-r. 47 l. Providentia kny.

Ötven év visszhangja. A „Nagybánya és Vidéke” emlék albuma. 1924. augusztus hó 20. Baia-Mare 1924. 4-r. 72 l. Dacia kny.

Petőfi emléksorok. 1923. január 1. Erdély. (Szerkesztette: *Csergő Tamás*.) Kiadja Révész Béla könyvkereskedése Marosvásárhely (1923). 8 r. 88 l.

Almanachok:

Almanach 1921. Szerkesztette: *Németh Béla*. (Nagybánya 1921.) 8-r. 94 l. Kiadja a „Nagybánya” társadalmi hetilap. Hermes kny.

Aradi újságírók almanachja az 1922. évre. II. évfolyam. Szerkesztette: *Fáskerti Tibor*. Arad 1921. 8-r. 60 + 4 sztl l. Az aradi újságírók szervezetének kiadása. Tip. M. Szűcs kny.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság almanachja 1921-re. I. évf. (Kolozsvár 1921.) 8-r. 112 l. Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadása. Minerva rt.

Erdélyi írók almanachja 1920. évre. Szerkeszti: *Ferenczy György*. I évf. (Kolozsvár 1919). 8-r. 103 l. A szerkesztő tulajdona. Nagyvárad Napló kny. rt.

Marosvásárhelyi almanach 1920. évre. Naptárral és székely írók közreműködésével szerkesztette: *Dr. Szász Károly*. Marosvásárhely (1919). 8-r. 112 l. Adi Árpád kny.

Országos ipar, kereskedelmi és kultur almanach. Felelős szerkesztő: *Szigethy József*. Cluj 1924. 8-r. 261. l. Providentia kny.

Rendészeti almanach 1924. Szerkesztik: *Bejan Jonel* a bűnügyi osztály vezetője, *Berkes József* a Nagyvárad Estilap munkatársa, a Sporthirlap főszerkesztője, *Dancu Valér* kerületi rendőrfőnök, *Fodor Béla* detektívfelügyelő. Oradea-Mare 1923 8-r, 210 l. Sonnenfeld A. kny. rt.

Tg. Mures tvh. joggal felruházott város **almanachja**. I. évf. 1924 Szerkesztik: *Dr. Julius Ghila* és *Francisc Parizek*. Tg. Mures 1924. 8-r. 468 l. Tip. „Ardealul” Fil. (Román—magyar nyelvű).

Címtárak.

A cluji kereskedelmi iparkamara területén levő törvényszékileg bejegyzett cégek **címtára**. (Indicatorul firmelor). Cluj (1924). 8-r. 190 l. Tip. Unirea.

Cluj cim- és lakásjegyzéke, Összeállította: *P. Michnea*. Cluj 1923. 8-r. 248 l. Tip. Bernát.

Kolozsvári kalauz. Kolozsvár utcáinak új és régi elnevezése. Hatóságok, bankok, gyárak címei. Legújabb bélyegdíjszabások. Menetrend-kivonat. Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. 96 l. Corvin kny. (Román—magyar nyelvű).

Timișoara nagy címtára. (Almanach de adrese Timișoara) Redactat de: szerkeszti: *Pr. D. Voniga*. Anul I. évfolyam. Timișoara 1922. 8-r. 376 l. Tip. Huniadi.

Évkönyvek.

Athletikai évkönyv 1922. Szerkesztette: *Dr. Somodi István* Cluj—Kolozsvár, 1922. k 8-r. 136 l. Le-page Lajos könyvkereskedés kiadása és nyom.

Compass. Kereskedelmi-, ipari- és pénzügyi évkönyv 1922—23. Szerkesztette: *Dr. Bernád Ágoston* és *Bokor István*. Cluj—Kolozsvár 1923. XXVII + 1043 l. Katz Testvérek kny. Zălau—Zilah.

Közgazdasági évkönyv. Erdély gazdasági lexikonja. 1924. II. év. Szerkesztették: *Rados Móric* és *Székely János*. Cluj-Kolozsvár 1924. 8-r. 416 + XXXII. l. Consum és Közgazdaság—Rumánischer Lloyd kiadása. Cultura kny.

Az **Új Kelet évkönyve**. 5682. 1921—1922. Szerkesztette: *Marton Ernő*. Cluj—Kolozsvár 1922 4-r. 159 l. Kadima rt. kiadása. Sonnenfeld A. rt. kny. Nagyvárad.

Naptárak.

Aranykorszak naptár az 1925. évre. Cluj—Kolozsvár (1924). 8 r. 160 l. Viața kiadása és kny.

Brassói Lapok naptára az 1924. szökő évre. (Brassó 1923.) 8-r. 192 l. Brassói Lapok kiadása és kny.

Brassói Lapok naptára az 1925. közönséges évre. (Brassó 1924) 8-r. 112 l. Brassói Lapok kiadása és kny (U. az bővebb kiadás: 8-r. 192 l.)

Brassói Tudósító naptár 1919. Szerkeszti és kiadja a „Brassói Kath. Tudósító.” Brassó 1919. 8 r. 47 l. Égető Testvérek kny.

Csángó naptár az 1924. szökő évre. Szerkesztik és kiadják: *Dr. Papp Endre*, *Deák Sándor*, *Bálint András*, *Nikodemusz Károly* és *Sipos András*. (Brassó 1923). Brassói Lapok kny.

Diák-naptár 1924—25. tanévre. Szerkeszti: *Brósz Emil*. Targul-Sacuesc. 1924. k. 8-r. 70 l. Turóczi István kiadása és kny.

Az **Ellenzék jubiláris naptára**. 1880—1920. Cluj—Kolozsvár 1920.

8-r, 144 l. Kiadja az Ellenzék R. T. Lepage Lajos kny.

Az **Ellenzék naptára**. Erdély kincses kalendárium. 1921. Cluj—Kolozsvar 1921. 8-r. 192 l. Kiadja az Ellenzék R. T. Lepage Lajos kny.

Az **Ellenzék naptára**. Erdély kincses kalendárium. 1922 Cluj—Kolozsvar 1921. 8-r. 187 l. Kiadja az Ellenzék R. T. Lepage Lajos kny.

Erdélyi Barázda naptára az 1924-ik szökő évre. III. évf. Szerkeszti és kiadja az „Erdélyi Barázda” Földmives-Szövetségi lap szerkesztősége: *Gáspár József, dr. Szabó György és Orbán Balázs*. Dicsőszentmárton 1923. 8-r. 112 + XVI. l. Erzsébet kny.

Az **erdélyi gazdák zsebnaptára** az 1922. évre. Szerkeszti: *Török Bálint*. 53. évf. Cluj—Kolozsvar 1921. K. 8-r. 176 + 14 sztl. l. Minerva rt.

Az **erdélyi gazdák zsebnaptára** az 1923-ik közönséges esztendőre. Szerkeszti: *Török Bálint*. 54. évf. Cluj—Kolozsvar 1922. 8-r. 181 l. Minerva rt.

Az **erdélyi gazdák zsebnaptára** az 1924-ik szökő esztendőre. Szerkeszti: *Török Bálint*. 55. évf. (Kolozsvar 1923.) K. 8-r. 132 l. Minerva rt.

Az **erdélyi gazdák zsebnaptára** az 1925-ik közönséges esztendőre. Szerkeszti: *Török Bálint*. 56. évf. Cluj—Kolozsvar (1924.) K. 8-r. 144 + 28 l. Minerva rt.

Erdélyi kalendárium az 1925. közönséges évre. XXVIII. évf. Torda (1924.) Füssy József kiadása és ny. (U. az az előbbi évekre is)

Erdélyi kincses kalendárium. Covasna—Kovácszna 1923. 8-r. 112 l. Patria kny.

Erdélyi magyar családok képes naptára 1925. évre. Szerkeszti: *Ferenczy György*. (Kolozs-

var 1924). 8-r. 80 l. „Sineca” kiadása. (Tartalma azonos az Erdélyi írók almanachjával).

Az **Erdélyi Magyar Lányok diáknaptára**. Cluj-Kolozsvar 1923. 24. K. 8-r. 95 l. Providentia kny.

Erdélyi magyar naptár az 1921. közönséges évre. Cluj—Kolozsvar 1920. 8-r. 103 + 7 sztl. l. Minerva rt. kiadása és nyom.

Erdélyi magyar naptár az 1922. közönséges évre. Cluj—Kolozsvar (1921). 8-r. 114. l. Minerva rt kiadása és nyom.

Erdélyi magyar naptár az 1923. közönséges évre. Cluj—Kolozsvar (1922). 8-r. 135 l. Minerva rt. kiadása és nyom.

Erdélyi magyar naptár az 1924. szökő évre. Cluj—Kolozsvar (1923). 8-r. 80 + XVII. l. Minerva rt. kiadása és nyom.

Erdélyi magyar naptár az 1925-ik közönséges évre. Cluj—Kolozsvar (1924). 8-r. 142 + 18 l. Minerva rt. kiadása és nyom.

Erdélyrészi magyar naptár az 1919. közönséges évre. Nagyszeben (1919). 8-r. Haiser György kny.

Az **„Erdélyi Munkás” naptára** 1921. évre. Cluj—Kolozsvar 1920. 8-r. 96 + 16 sztl. l. Kiadja az Erdélyi Munkás kiadóhivatala. Gutenberg kny.

Az **Erdélyi Munkás naptára**. 1922. Cluj—Kolozsvar (1921). 8-r. 96 + 24 sztl. l. Gutenberg kny. kiadása és nyom.

Az **Erdélyi Munkás naptára**. 1923. Cluj—Kolozsvar. (1923). Gutenberg kny.

Az **Erdélyi Munkás naptára**. 1924. Cluj—Kolozsvar (1923). 8-r. 156 l. Gutenberg kny.

Erdélyi naptár az 1921. évre. Szerkeszti és kiadja az Erdélyi Tudósító. Brassó 1921. 8-r. 112 l. Gött János és fia kny.

Az **Erdélyi Tudósító naptára** az 1922. évre. Brassó 1921. 8-r. 52 l. Kiadja az „Erdélyi Tudósító Lapvállalat.” Antal Testv. kny.

Az **én naptáram** az 1922. közönséges évre. Szerkeszti: *Benedek Elek*. Barót 1921. 8-r. 86 l. Égető Árpád kny. kiadása és nyomása.

Az **én naptáram** az 1923. közönséges évre a szöveg közt elhelyezett sok képpel. Szerkeszti: *Benedek Elek*. II. évf. Barót (1922). 8-r. 137 l. Égető Árpád kny. kiadása és nyom.

Az **én naptáram** 1924. szökő esztendőre. Szerkeszti: *Benedek Elek*. III. évf. Barót (1923). 8-r. 112 l. Égető Árpád kny. kiadása és nyom.

Gyermekvédelmi naptár az 1924. szökő évre. I. évf. Összeállították: *Dr. Lukács Jenő* és *Stolcz Dániel* Arad 1923. 8-r. 134 + 16 sztl. l. Kiadja az Aradi Anya- és Gyermekvédő Szövetség. „Vasárnap” kny.

A Gyilkos naptára 1924. évre. Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. 125 l. Gutenberg kny.

Gyógyszereszek zsebnaptára. 1922. II. évf. Szerkesztik: *Molitorisz Pál* és *Nagy Jenő*. Cluj—Kolozsvár—Klausenburg (1921). K. 8-r. 200 l. Minerva rt. (Magyar—román—német nyelvű).

Humoros reklámnaptár az 1925. reklam évre. Szerkeszti és kiadja: *Elekes Hirdetési Iroda Braşov*. Covasna (1924) 8-r. 16 l. Patria kny.

Keresztyén kincses kalendárium. 1925. év. Szerkeszti: *Zselér György*. Aiud—Nagyenyed (1924) Kiadja a B. Ifjúsági Egylet, u. o. Keresztes Nagy Imre kny.

Kincses kalendárium. (Erdélyi magyar naptár.) 1921. Cluj—Kolozsvár 1920. 8-r. 72 + 12 sztl. l.

Erdélyi Magyar Könyvkiadó Társ. kiadása. Minerva rt.

Magyarok naptára az 1924-ik szökő évre. Szerkesztik: *Dr. Árkossy Jenő* és *Gergely Ferenc* ref. lelkesek. Targu-Mures 1923. 8-r. 112 l. Kiadja a Romániai Reform. Lelkesegyesület. Tip. Concordia.

Méhészek naptára az 1925. évre. Szerkeszti: *Török Bálint*. Társzerkesztő *Dálnoki Páál Lajos*. (Kolozsvár 1924). K. 8-r. 32+4 l. (Minerva rt.)

A „**Nagyvárad**” politikai napilap **naptára** 1923. évre. Oradea-Mare—Nagyvárad 1922. 8-r. 96 l. Sonnenfeld Adolf kny. rt.

Őrszem naptára az 1925-ik évre. IV. évf. Szerkeszti: *Dr. Lestyán Endre*. Oradea-Mare—Nagyvárad (1924). 8-r. 87 + 25 l. „Őrszem” könyvkereskedés kiadása. Szent László kny. rt. (Az előbbi 3 évre u. az).

Székely András naptár. 1920. év. (Marosvásárhely 1919.) 8-r. 32 + 19 + 30 + 23 + 28 l. Czinkel Rezső és Tsai kiadványa.

Székelyek naptára az 1922 ik közönséges évre. VI. évf. Szerkesztették: *Dr. J. Dienes Ödön* és *Kovács J. István* Kézdivásárhely 1921. 8 r. 93 l. Kézdivásárhelyi kny. rt. kiadása és nyom. (Az előbbi évekre u. az).

„**Székelyföld**” naptára az 1921. évre. I. évf. Szerkeszti a „Székelyföld” politikai, társadalmi és közgazdasági napilap szerkesztősége. Targu-Mures—Marosvásárhely 1920. 8-r. 112 l. Bolyai kny. rt.

Unitárius keresztény népnaptár. 1924. év. Szerkeszti: *Báró József*. Odorheiu—Székelyudvarhely 1923. 8-r. 112 l. Kiadják az „Udvarhelyköri” unitárius lelkesek. Globus kny. (Csiki Albert).

Világosság naptár 1923. Braşov 1923. 8-r. 80 l. Antal Testv. kny.

1920. évi erdélyi képes családi naptár. Cluj—Kolozsvár 1919. 8-r. 61 l. Kiadja az „Erdélyi Szemle” könyvkiadó vállalat. Kupferstein Testv. kny.

VII. Különfélék.

— *A barcasági szász muzeum Brassó Honterushof 7. kalauza.* Brassó 1923. 8 r. 30 l. Gött János fia kny.

— *A kolozsvári árumintavásár utmutatója.* 1921. VII. 15—VIII. 15. Cluj—Kolozsvár—Klausenburg 1921. 8-r. 100 + 32 sztl. l. Lapkiadó kny. r.-t.

Andrássi Ede. Barcarole. Szövegét írta és zenéjét szerzette: — Nagyvárad 1921. 4-r. 4-l. Klein és Tarján könyv és zenemű kiadóhivatala.

— *A nyomdai munkások munkaidő és munkabér szabályzata.* Cluj—Kolozsvár (1921). K. 8-r. 30 l. Gutenberg kny.

— *A reform. presbiter kis kátéja.* IV-ik kiadás. Kolozsvár 1924. K. 8-r. 15 l. Kiadja „Az Út”. Minerva rt. („Az Út”-könyvtára. Szerk. Dr. Tavasz Sándor 2. sz.)

— *A Romániai Hitelezők Véd-egylete alapszabályai.* Cluj—Kolozsvár (é. n.) 8-r. 16 l. Lepage kny.

— *„Arta” aukciói* I. Cluj 1924. 8-r. 36 l.

— *Az alkohol mellett vagy ellen?* Égető kérdés Cisnădie—Nagydisznód (é. n.) 8-r. 16 l. „Bethel” keresztyén könyvesház kiadása. Haiser György kny. Nagyszeben.

— *Az Erdélyi Bankszindikátus alapszabályai.* Dicsőszentmárton (1923). 8-r. 15 l. Erzsébet kny. rt.

— *Az erdélyi és bánáti grafikai munkások kollektív szerződése 1923.* Cluj 1923. K. 8-r. 32 l. Gutenberg kny.

— *Az erdélyi és bánáti grafikai*

munkások szövetségének alapszabályai. Cluj—Kolozsvár (1921). Gutenberg kny.

— *Az erdélyi és bánáti nyomdai munkások munkaidő- és munkabér szabályzata.* 1921. Cluj—Kolozsvár (1921). K. 8-r. 24 l. Gutenberg. kny.

— *Az erdélyi képző- és iparművészet pünkösdi kiállítása Kolozsváron a sétatéri korcsolyacsarnokban.* A kiállítás katalógusa. (Kolozsvár 1919). 8-r. 16 l. Lapkiadó kny. rt.

— *Az „Erdélyi Római Katolikus Népszövetség” szervezeti szabályzata.* (Kolozsvár 1921). 8-r. 14 l. Szent Bonaventura kny.

Bedeus Károly. Nagyrománia összes vasuti és gőzhajó állomásainak lexikonja kilométer-adatokkal és egy térképpel a legújabb hivatalos adatok alapján. Sibiu—Nagyszeben-Hermannstadt (1924). 8-r. 80 l. W. Krafft kiadása. (Román-magyar-német nyelvű).

Békefi Pál. Ha leszáll a titkos alkony... Hullanak a fehérszínű virágok... Két magyar dal. Szövegét írta: *Serényi József.* Zenéjét szerzette: — Arad 1924. 4-r. 4 l. Tip. Diecezana.

Biri Néni. Szakácskönyv. Brassó 1923. 8-r. 170 l. Brassói Lapok kiadása és kny. (U. o. II. kiadás: 1924. 8 r. 183 l.)

Dávid István dr. Újabb dalok. Négy eredeti dal (1. Barackfa virága. 2. Bánt engem a dinom-dánom... 3. Széles ágya a Tiszának. 4. Kenyeres pájtás). Szabó Jenő szövegeire zenéjét szerzte: — Târgul-Săcuesc - Kézdivásárhely(1924).4-r. 6 l. Copiryght by. Minerva Cluj.

Derzsi Endre. A magad értelmére ne támaszkodjál. (Párbeszéd egy református lelkész és egy milénista prédikátor között). Kolozsvár

1924. K. 8-r. 19 l. „Az Út” kiadása. Minerva rt. (Ünnepnapok I. sor. 10 sz.)

Diósy Antal. Ecce Homo! I. Kolozsvár görbetükörje Györi Illés István előszavával. (H. n. 1924.) 4-r. 42 l. A Gyilkos kiadása.

Egy Székely Asszony. Erdélyi konyha. Kolozsvári szakácskönyv. III-ik kiadás Cluj (1923). 8-r. 172 l. Lepage kny.

Ferenczy György. Bogsza-trott. Szövegét írta: — Musique de Dr. Jules Ferenczy. Paroles roumain: D. J. Iliescu. 8-r. 4 l. Copiryght 1924. by Helicon (Kolozsvár).

Ferenczy, Dr. Jules. Shymmi tropique. Musique de: — Magyar szövegét írta: *Ferenczy György*. Paroles roumain: *d. J. Iliescu*. Editions Pettersohn Berlin 4-r. 4 l. Copiryght 1923 by Minerva (Kolozsvár).

Fogolyán Mihály. Kár magáért édes... Dal. *Illés Simon* szövegére zenéjét szerző: — Aiud—Nagyenyed (é. n.) 4-r. 4 l. (Lit.)

Fóris Lajos dr. A kolozsvári gazdasági választott bíróság eljárási és ügyviteli szabályzata. Kolozsvár (lithografia).

Fóris Lajos dr. A kolozsvári gazdasági választott bíróság szervezeti szabályzata. Kolozsvár (lit.)

Fóris Lajos dr. Nagyiparosok és munkaadók szervezeti szabályai. Kolozsvár 1920. (Nem került nyilvános forgalomba).

Fóris Lajos dr. Munkaadók és munkások közötti kollektív szerződés tervezete. Kolozsvár 1921. Munkaadók Szövetsége kiadása.

Goldner Ernő. Hiába mondd, hogy szeretsz. Szövegét írta és zenéjét szerezte: — (Kolozsvár 1924). 4-r. 4 l. (Lit.)

— *Gutenberg Romániai Grafikai Munkások Szövetségének alap-*

szabályai. Cluj 1924. K. 8-r. 16 l. Gutenberg kny.

Jegyzőkönyvek:

— Az erdélyi-bánáti rabbik 1921. szeptember hó 20. és 21-én Kolozsvárt tartott országos értekezletének és a vele kapcsolatos rabbi-egyesületi alakuló közgyűlésnek jegyzőkönyve. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 13 l. Bernát kny. (Az Erdélyi-Bánáti Rabbi-egyesület Közleményei I.)

— Az Erdélyi-Bánáti Rabbi-egyesület 1922. augusztus 30. és 31-én Nagyváradon tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. Cluj—Kolozsvár 1922. 8-r. 8 l. Bernát kny. (Az Erdélyi Bánáti Rabbi-egyesület Közleményei II.)

— Az Erdély-Bánáti Rabbi-egyesület 1924. évi november hó 17-én Aradon tartott közgyűlésének jegyzőkönyve 7 melléklettel. Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 16 l. Bernát kny. (Az Erdély-Bánáti Rabbi-egyesület Közleményei III.)

— Az Erdélyi Református Egyházkerület Kolozsvárt 1921. július 2—5. napjain tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 128 + IX l. Minerva rt.

— U. az (1922. jul. 15, 16, 17.) Kolozsvár 1922. 8-r. 107 + 64 + 15 l. Minerva rt.

— Az Erdélyi Római Katolikus Státus 1920. szeptember hó 29-én tartott évi rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. Kolozsvár 1921. 2-r. 28 l. Szent Bonaventura kny.

— U. az (1921 nov. 10) Cluj—Kolozsvár 1922. 2-r. 25 l. Szent Bonaventura kny.

— U. az (1922. aug. 10) Cluj—Kolozsvár 1923. 2-r. 30 l. Szent Bonaventura kny.

— U. az (1923. okt. 25). Cluj—Kolozsvár 1924. 2-r. 24 l.

— Jegyzőkönyv a Magyar Unitárius Egyház főtanácsának 1920. évi augusztus hó 29. és 30-ik napjain Kolozsvárt tartott üléseiről. Szerkesztette: *Gálfı Lőrinc*. Cluj—Kolozsvárt 1922. 8-r. 215 l. Minerva rt.

— U. az (1921. okt. 30—31). Szerkesztette: *Dr. Boros György*. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 70 + VII. l. Minerva rt.

— U. az (1922. okt. 29—31) Szerkesztette: *Dr. Boros György*. Cluj—Kolozsvár 1922. 8-r. 144 l. Korvin kny.

— U. az (1923. nov. 4—5.) Szerkesztette: *Dr. Boros György*. XXIII. kötet. Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. 108 l. Korvin kny.

Jelentések.

— Jelentés az Erdélyi Bankszindikátus 1923. évi működéséről. Kézirat gyanánt. Dicsőszentmárton 1924. 8 r. 54 l. Erzsébet kny. rt.

— Az erdélyi és bánáti grafikai munkások szövetségének jelentése. 1919—1921. Cluj—Kolozsvár (1921) 8-r. 59 l. Gutenberg kny.

— Az Erdélyi Róm. Kath. Státus igazgató-tanácsának jelentése az 1920. év szeptember hó 29-ére összehívott státusgyűlés részére. Cluj—Kolozsvár 1920. 8-r. 71 l. Kupferstein Testvérek kny.

— U. az (1921. nov. 10). Kolozsvár 1921. 8-r. 109 l. Szent Bonaventura kny.

— U. az (1922. aug. 10.) Kolozsvár 1922. 8-r. 108 l. Szent Bonaventura kny.

— U. az (1923. okt. 25). Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. 72 l. Minerva r.-t.

— U. az (1924. nov. 20). Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 74 l. Minerva rt.

— A kolozsvári Izraelita Jótékony Nőegylet jelentése 1921 (címlepon tévesen 1922.) évi működéséről.

(Kolozsvár) 1922, 8-r. 16 l. Bernát kny.

— U. az (1922. évről) Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. 14 l. Bernát kny.

— U. az (1923. évről). Cluj—Kolozsvár 1924. 8-r. 30 l. Bernát kny.

— Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara jelentése kerülete közgazdasági viszonyairól az 1920—21. évben. Cluj—Kolozsvár 1922. 8-r. 139 l. Kiadja: a Kereskedelmi és Iparkamara. Lapkiadó rt.

— Romániai Grafikai Munkások Szövetségének jelentése. 1922—23. Cluj 1924. 8-r. 68 + 1 melléklet. Tip. Gutenberg (Román—magyar—német nyelvű).

— *Karácsonyi könyv-árjegyzék*. Keszeı Albert könyvkereskedéséből. Cluj (1923) K. 8-r. 20 l. Minerva rt.

Kas. Hol az igazság? Kálvinista Kálmán és Adventista András beszélgetése a református és szombatos vallás fölött. (Kolozsvár) 1924. K. 8-r. 23 l. Minerva rt.

Kálmán Andor. Ablakomban szép muskátli. Szövegét és zenéjét írta: — Timișoara 1921. 4-r. 4 l. Moravetz Testvérek zeneműkiadóhivatala. Helicon kny. rt.

Kelemen Sándor. Karácsonyi csokor. 12 magyar dal. Zălau—Zilah (é n.) 4-r. 12 l. Seres Samu kny.

Konrádi Dániel dr. A cluji Pasteur-intézet veszettségellenes osztályának működése az 1921. évben. Cluj—Kolozsvár 1922. 8-r. 8 l. Minerva rt. (Különny. az „Erdélyi Orvosi Lap” 1922. okt. 15. sz.-ból).

Kóra—Korber Nándor. Pán Opticum. Timișoara karikatúrákban. I. sorozat. Timișoara—Temesvár 1923 K. 8-r. 16 l. Pán kiadás. Helicon kny. (Pán Könyvtár 16 sz.)

Kós Károly. Erdély kövei. 1922. 8-r. 70 sztl. I. Készült e könyvecske Sztánán Kós Károly műhelyében 1923., 200 példányban.

Kovács Miklós. A football sport szabályai. A „F. S. S. R.” (Romániai Sportegyesületek Szövetsége) marosmenti alosztályának ajánlásával. Targul Mures—Marosvásárhely (1921.) K. 8-r. 55 l. Kiadja: Lakatos Andor könyvkereskedése. Lakatos és Weinberger kny.

— *Közfogyasztási Szövetkezet alapszabálya.* (Kolozsvár 1920). K. 8-r. 22 l. Minerva rt.

Kramer Ödön. Dér sír már a fákon. Szövegét írta: *Bárdos László.* Zenéjét szerző: — Nagyvárad 1920. 4-r. 4 l. Klein és Tarján könyv- és zeneműkiadók. Sonnenfeld Adolf kny. rt.

Kramer Ödön. Ablakom-ablakom. Műdal. Szövegét írta: *Kálmán Andor* Zenéjét szerző: — Nagyvárad (é. n.) 4-r. 4 l. Klein és Tarján könyv- és zeneműkiadóhivatala. Sonnenfeld Adolf kny. rt.

Kramer Ödön. Várlak édes úgy hat óra tájban. Szövegét írta: *Kálmán Andor.* Zenéjét szerzette: — Nagyvárad 1920. 4-r. 4 l. Sonnenfeld A. rt.

Kramer Ödön. Hopp egy légy. Szövegét írta: *Kálmán Andor.* Zenéjét szerzette: — Nagyvárad 1921. 4-r. 4 l. Sonnenfeld A. rt.

Krbekné Liber Etelka. Házi cukrászat és egyszerűbb tészták kézikönyve. III. bővített kiadás. Brassó 1922. 8 r. 80 l. Brassói Lapok kny. (Ugyanaz IV. bőv. kiadás 1924. 8-r. 96 l.)

B. Kuthy László. Bohémdal. A nagy sikert aratott „Nemzetőr” c operett sláger száma. Szövegét írta: *Ferenczy György.* Zenéjét szerzette: — II. kiad. (Kolozsvár é. n.) 4-r. 4 l. Lapkiadó rt. Baga I. kny.

Lepage Lajos könyvkereskedése 1921—22. évi könyvjegyzéke. I. füz. Cluj—Kolozsvár (1922). 8-r. 52 l. Lepage Lajos kny.

Léstyán József. Rövid útmutató a gyulafehérvári székesegyház megtekintésére. Alba-Julia—Gyulafehérvár (1921). 8-r. 28 l. Püspöki Lyc kny. (Román-francia-német-magyar nyelvű).

Nagy Ferenc. A tengerész imája. Nocturne. Zongorára szerző: — Kolozsvár (é. n.) 4-r. 4 l. Baga I. lit. műint. rajza és nyom.

Ormai Poldi. Kis kertemből... Éjjel nappal egyre iszom... Két népdal. Szövegét írta és zenéjét szerző: — Brassó (1920). 4-r. 4 l. Lehmann. (Lit.)

Pap Domokos 20 eredeti kőrajza. E gyűjteményből 120 számozott példány adatott ki. Készítettett Baga lit. intézetében, Kolozsvárt 1922-ben.

Puskás József. Meggabalyodot-a szívem. I. sor. Szövegét és zenéjét írta: — Timișoara (é. n.) 4-rt 4 l. Gutenberg kny.

Risznerné Z. Kozma Ida. Éji csöndben *Serestély Béla* verse Zenéjét írta: — Cluj—Kolozsvár 1924. 4-r. 4 l. Minerva rt.

Saja Sándor. Kis chorálkönyv az Erdélyi Református Egyházkerület által kiadott új „Énekeskönyv” legújabb dallamaihoz. Orgonára és vegyeskarra átírta: — Cluj—Kolozsvár 1923 4-r. 12 sztl. I. Gutenberg kny.

Schmidt Béla dr. Ujabb gyógyszerjek jegyzéke. Târgu Mureș—Marosvásárhely (1920). 8-r. 54 l. Kosmos kny. rt.

Szentpéteri Lajosné dr. Az én szakácskönyvem. Egyszerű háztartások részére, ipari célra, nagyban eladásra, tehát keresetforrásra alkalmas kipróbált receptekkel, egyszerű ebédek, vacsorák összeállításával. Torda (1921). 8-r. 96 l. Füssy József kny.

Tabéri Géza. Tiltakozom! Üz-

let Ady Endre sírja fölött (1922. január 9) Nagyvárad 1922. 8-r. 8 l. Sonnenfeld A. kny. rt.

Tárcza Bertalan. Téged látlak álmaimban. Irta: *Ihász Aladár*. Zenéjét szerzette: — Brassó (1919.) 4-r. 4 l. Lehmann. (Lit.)

Tóth István 10 eredeti linoleum metszete Kós Károly előszavával. Ebből a műből készült 25 számozott amatőr példány a művész saját kezű nyomásával Kolozsvárt 1921. június havában.

Tóth István kollektív képkiállítás a Marianumban. Kolozsvár 1922. K. 8-r. 16 l. Minerva rt. (Román-magyar nyelvű).

Tóth István. Erdélyi színpaltok. — linoleum metszetei Kós Károly előszavával. Ebből a műből készült 150 számozott amatőr példány a művész sajátkezű nyomásával 1924. január-március havában. Cluj—Kolozsvár.

Ungár Imre dr. Kedves hiába futni már. Szövegét írta: *Cziffra Géza*. Zenéjét szerzé: — Arad 1920. 4-r. 4 l. Lit. M. Kállai.

— *Útmutató* a kolozsvári egyetem jogi karán használandó tan- és segédkönyvek és litografált jegyzetekről. Keszey Albert könyv-, antiquárkönyv- és papirkereskedése. Cluj—Kolozsvár (1924). 8 r. 16 l. Providentia kny. (Román magyar nyelvű).

Vadas László. Most pedig elnémulunk... Ady Endre verse. Zenéjét szerezte: — Cluj—Kolozsvár (1922). 8-r. 7 l. Lapkiadó rt. (Kotta melléklet a „Napkelet” 1922. évi május elsejei számához).

Vajna Miklósné sz. Zathureczky Viola. Szakácskönyv. Sft.-Gheorghé—Sepsiszentgyörgy 1923. 8 r. 196 l. Jókai kny.

Várady Aladár. Pillangó. Vis de—Amor. Text de P. Andreescu.

Edition „Musica”. Oradea Mare—Nagyvárad (é. n.) 4 r. 4 l. Graphica Hottl et C. Lit. műint.

Pótlás.

I. 2-höz.

Örhelyi J. A vasárnapi iskoláért. Jelenet (Kolozsvár) 1924. K. 8 r. 15 l. „Az Út” kiadása. Minerva rt. (Ünnepnapok. I. sor. 6. sz.)

Vásárhelyi János. A szülők öröme. Jelenet. (Kolozsvár) 1924. K. 8. r. 16 l. „Az Út” kiadása. Minerva rt. (Ünnepnapok I. sor. 9. sz.)

I. 3-hoz.

Baksay Sándor. Egy kopott naplóból (Elbeszélés). Kolozsvár 1924. K. 8-r. 25 l. „Az Út” kiadása. Minerva rt. (Ünnepnapok I. sor. 7. sz.)

Baksay Sándor. A hazugság — hazugság (Elbeszélés). Kolozsvár 1924. K. 8-r. 26 l. „Az Út” kiadása. Minerva rt. (Ünnepnapok. I. sor. 8. sz.)

Gara Ákos. A csodálatos csokoládésziget. Gyermekmesék Guncser rajaival. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 32 l. Radio-kiadás. Cultura kny.

Gulyás Károly. Bagoly Bandi lakodalma. Madármese négy részben. Targu-Mures (1922). 4-r. 40 l. Tompos lito,- cinko,- és tip. műint.

II-höz.

S. Nagy László. Ibsen népe... Adatok az erdélyi gyógyszerészet történetéhez. Cluj—Kolozsvár 1924. K. 8-r. 56 l. Lepage kny.

Sándor Imre. Kolozsvár címeres emlékei. I. füzet (1377—1707) 13 műmelléklettel és 21 szöveggőzti képpel. Kolozsvár 1920. 8-r. 68 l. (Stief Jenő és Tsa kny.)

Török Imre dr. A Basedow-kór tanának mai állása. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. Minerva rt. (Kny. az „Erdélyi Orvosi Lap” 1921. 19-22. sz.-ból).

Török Imre dr. Távolagszmérések az emberi testben Röntgen-kettős képek segítségével, különös tekintettel a medence egyenes átmérőjének pontos meghatározására. Cluj—Kolozsvár 1921. 8-r. 13 l. Minerva rt. (Kny. az „Erdélyi Orvosi Lap” 1921. 7. sz.-ból — U. az németül a „Fort-

schritte auf dem Gebiete der Röntgenstrahlen” XXX. k.-ból. Hamburg).

Török Imre dr. Válasz dr. Hollós megjegyzéseire. Cluj—Kolozsvár 1922, 8-r. 4 l. Minerva rt. (Kny. az „Erdélyi Orvosi Lap” 1922 3. sz.-ból).

Török Imre dr. A stomatitis ulcerosa új sikeres gyógymódja. Cluj—Kolozsvár 1923. 8-r. Minerva rt. (Kny. a „Stomatologia Szemle” 1923. évf.-ból).

Összefoglaló statisztikai táblázat

az 1919—1924. években megjelent erdélyi könyvekről, évek és szakok szerint csoportosítva.*

É v	I. Szépirodalom.				II. Szaktudomány- és népszerűítő irodalom	III. Tankönyv-irodalom	IV. Vallásos irodalom	V. Jogi irodalom	VI. Időszaki irodalom	VII. Különfélék	Összesen:
	1. Vers-kötet	2. Szín-darab	3. Szép-próza	Ösz-szesen							
1919.	4	7	5	16	22	¹¹	5	—	6	2	62
1920.	10	5	26	41	11	10	7	1	5	8	83
1921.	11	3	19	33	24	35	6	9	14	19	140
1922.	22	12	29	63	38	62	11	1	8	15	198
1923.	30	8	24	62	37	60	16	15	22	16	228
1924	42	8	65	115	55	52	20	11	19	20	292
É. n.	5	1	16	22	9	14	5	2		11	63
Össze-sen:	124	44	184	352 (33%)	196 (19%)	244 (22%)	70 (7%)	39 (4%)	74 (7%)	91 (8%)	1066

* Ez a bibliografia és statisztikai összeállítás, mint a bevezetésben már érintettem, a teljességet csak megközelíti, de hiánytalanságra már a dolog természeténél fogva sem tarthat számot. Így hiányoznak belőle az iskolai értesítők, a kereskedelmi és üzleti jelentések, amelyeket a bibliografiák mellőzni szoktak, nálunk meg éppen legyőzhetetlen nehézségekbe ütközött az összegyűjtésük. Ugyszintén hiányos a zeneművek felsorolása, aminek oka az, hogy a kiadók kevés megértést tanúsítottak ez összeállítás tudományos érdekeinek támogatásában. Hasonlóképen nem tart számot teljességre a VI. csoportban a nehezen ellenőrizhető naptárak felsorolása, ami inkább csak szemléltetni akarja ennek a népszerű könyvágának a sokféleségét. É hiányokat pótló későbbi kiegészítések azonban már lényegesen nem módosíthatják a felsorolt adatokból levonható megállapításokat.

Aki az utóbbi években szellemi életünkön tartotta szemét, a multhoz képest szokatlan élénkséget vett észre s a köztudatba is meglehetősen átment az az örvendetes megállapítás, hogy a magyar irodalom Erdélyben mennyiségre és minőségre egyaránt figyelemreméltó virágzást mutat. Ennek a megállapításnak adatszerű igazolását nyújtja ez a bibliografia, mely az *1919—1924 közti hat esztendőből 1066 könyvet sorol fel*. E végösszeg értékelésénél tekintetbe kell venni azt, hogy e pár esztendő jelentékeny számot tevő könyvtermése az 1918-iki fordulót megelőző, legalább is két évtized termelésével ér fel. Így pl. az 1913-iki esztendőben azon a területen, mely a régi Magyarországból ma Romániához tartozik, mindössze 77 könyv jelent meg, tehát körülbelül annyi, mint a politikailag és gazdaságilag legsúlyosabb 1919-iki esztendőben. Ezt az aránytalanságot az okozta, hogy Budapest a könyvkiadást és terjesztést is teljesen kisajátította s mellette a vidék az irányú tevékenysége teljesen jelentéktelenné törpült. Még Kolozsvár is, mely pedig egy országrész szellemi középpontja volt, különösebb jelentőségre vergődni nem bírt s évenként alig 20—25 könyvvel gyarapította irodalmunkat. Kiszakadásunk tehát a magyar szellemi élet középpontjából nem lankasztotta el az erdélyi magyarság lelkét, ellenkezőleg önbizalomra sarkalta és bátor kezdeményezésekre lendítette. Ezek a belső tényezők olyan munkát végeztek vele, ami a kisebbségi életünknek a lehangoltság csüggesztő érzése nélkül végigtekinthető egyetlen eredményes területét tárja fel előttünk.

Mint a mellékelt táblázatból látható, az 1919- és 1920-ik háború utáni nehéz esztendők — bár még sok bátortalanságot és bizonytalanságot mutatnak — már jelzik a megmozdulást. Hosszúra nyulna annak részletezése, hogy rövid ideig tartó kábultság után mint ébredt az erdélyi magyarság annak tudatára, hogy az új határvonalak teremtette elszigeteltségében saját magának kell gondoskodnia szellemi szükségleteinek fedezéséről és épen irodalmi, kulturális téren kell kisebbségi életének erős gyökereket eresztenie. Az első két év ennek a kulturális öntudatnak a felébredése és kialakulása. A viszonyokba bizonyos megállapodottságot hozó 1921-ik évben eredménye már észrevehetőleg mutatkozik abban, hogy az előbbi évhez képest a könyvek száma majdnem megkétszereződik. Ettől kezdve évenként fokozatosan emelkedik (átlag 40—60-al) s a feldolgozott legutolsó esztendőben, 1924-ben, nemcsak a megjelent könyvmennyiség (292) a legtöbb, ami az 1919-ikinek ötszörösét teszi ki, hanem az átlagos szaporulat is (64) a legnagyobb. Megállás bizonyára itt sincs és még nem is lehet, mivel 1924-ben Erdélyben átlag még 5050 magyar lélekre esik csak egy könyv.

A hét csoportba különített könyvanyag legnagyobb hányadát, épen $\frac{1}{3}$ részét (33%), foglalja le a szépirodalom (352 db) s benne a széppróza a vezető műfaj (52%), de tekintélyes mennyiséget képvisel a verskötet is (35%), míg a könyvbe zárt szindarab természetesen a legkisebb egység (13%). A kritikai értékmérő is itt ereszkedhetik a legmélyebbre s valószínűleg ebből a csoportból válogathat ki legtöbb becses munkát. Utána mindjárt az egész mennyiségnek közel $\frac{1}{4}$ -ére (22%) rugó tankönyvirodalom következik (244 db). Ennek a könyvagnak a szaporasága természetes összefüggésben van azzal, hogy a kormányrendeletek egyrészt a m. kir. VKM. által jóváhagyott régi tankönyveket a magyar iskolákból kitiltották, másrészt lényegesen új tanterveket léptettek életbe. A berendezkedés ezen a téren befejezve még nincs, de mint a legutolsó évnek csökkenő számából észrevehető, javarészen már a szükséglet ki van elégítve, úgy hogy a következő években ez a csoport egyre kevesebb mennyiséget fog termelni. Harmadik helyen a szaktudomány és a népszerűsítő irodalom szerepel (196 db) a végösszegnek közel $\frac{1}{5}$ -ével (19%). Tekintve azt, hogy a kolozsvári magyar egyetem és a tudományos intézetek átvétele éppen ezen a téren bénította meg leginkább a munkalehetőséget, másrészt pedig az egyetem tudós tanári testületének eltávozása épen ebben a körben apasztotta meg legészrevehetőbben a munkaerőket, még mindig elég tekintélyesnek mondható, amit a magyarság ezen a téren felmutathat, a könyvkiadásra nem is a legkedvezőbb években. Körülbelül egyforma számmal szerepel a vallásos irodalom (70 db) és az albumokat, almanachokat, címtárakat és naptárakat egyesítő időszakos irodalom (74 db). Ezek egyenként az egész mennyiség 7%-át teszik. Darabszámra a legkevesebb a jogi irodalom (39 db), mindössze 4%, nagyjából a változott helyzetre vonatkozó törvények és rendeletek fordításai. A különfélék csoportjában 91 adat van felsorolva (8%).

Az 1066 könyvnek $\frac{1}{10}$ -e (122 db.) fordítás, a többi (944 db.) erdélyi szerzők eredeti munkája (89%). A fordítás fele (61 db) a szépirodalomra esik, a többi a népszerűsítő (16 db), vallásos (13 db) és a jogi irodalom (32 db) közt oszlik meg.

Ez a bibliográfia felöleli a jelzett időszakban az erdélyi szerzőknek Románián kívül megjelent könyveit is. Ilyen Berlinben 4, Budapest 15, Debrecenben és Szegeden 1—1, összesen 21 (1,9%) jelent meg. Itthon 1045 könyv készült (98,1%): a Regátban 2 (Bukarest, Craiova), a többi pedig 34 erdélyi városban. *Legtöbb könyv jelent meg Kolozsvárt*, 491 db. (47%). Utána *Nagyvárad* következik (106 db.

10,1%), de már majdnem ötszörte kevesebb könyvvel. A harmadik helyen Brassó áll (61 db 5,9%). Jelentősebb még Arad (56 db 5,3%), Temesvár (50 db 4,9%), Marosvásárhely (43 db 4,1%), Szatmár (28 db 2,7%), Székelyudvarhely (27 db 2,6%), Dicsőszentmárton (25 db 2,4%) és Kézdivásárhely (21 db 2%) termelése. E kilenc helyen 417 könyv jelent meg (40%). A többi 135 (13%) erdélyi könyv 24 olyan városból került ki (Barót 3, Csikszereda 4, Dés 3, Déva 12, Fogaras 2, Gyergyószentmiklós 8, Gyulafehérvár 7, Kovászna 2, Lugos 10, Máramarosziget 1, Nagybánya 13, Nagyenyed 3, Nagykaroly 8, Nagyszalonta 2, Nagyszeben 12, Orsova 1, Petrozsény 7, Sepsiszentgyörgy 4, Szamosújvár 2, Székelykeresztúr 10, Szilágysomlyó 2, Sztána 2, Torda 11, Zilah 6), mely a multban vagy egyáltalában nem, vagy csak nagyon ritkán szerepelt nyomtatott könyvek címlapján.

Ez a statisztika is igazolja azt a köztudomásu valóságot, hogy a romániai magyarság szellemi életében Kolozsváré a vezető szerep. Ő adta ki az egész erdélyi magyar könyvmennyiségnek majdnem a felét, ami 7 százalékkal nagyobb, mint a többi 9 jelentősebb városnak az össztermelése s csak 3%-kal kevesebb a könyvet készítő többi 34 város összes kiadványainál. Valamennyi kiadó cég közül legtöbb könyvet a kolozsvári Minerva Rt. készített, 225 db-ot, ami az egész termelésnek majdnem a negyedét (21,5%), a kolozsvári könyveknek csaknem a felét (46,2%) teszi. Egymaga több könyvvel járult hozzá a magyar irodalom gyarapításához Erdélyben, mint az utána következő 3 legjelentősebb város (Nagyvárad, Brassó, Arad) együttvéve. Széles alapokon nyugvó, öntudatos kultúrprogramja van, melynek tervszerű kiépítésétől még sokat várhat irodalmunk Erdélyben.

A rendelkezésemre álló adatok szerint* a régi Magyarország területéből a mai Romániához csatolt erdélyi részeken jelenleg 69 helyen 238 nyomda dolgozik s ez 735 különböző típusu gépen 2101 munkást foglalkoztat. Nemzetiség szerint a nyomdák megoszlása a következő: román 66 (27,7%), német 25 (10,5%) és magyar 147 (61,8%). Legerősebb itt is Kolozsvár a 35 nyomdájával és 556 munkásával. Elvitathatatlanul kiemelkedő tehát Kolozsvár kulturális fölénye szellemi és anyagi tekintetben egyaránt. Utána Temesvár (19), Arad (16), Nagyvárad (15) és Nagyszeben (12) következik nyomdáinak nemcsak a számával, hanem a felszereltségével is. A bibliográfiában felsorolt 1043, Erdélyben készült könyvet 144 nyomda

* Ezeket a Romániai Grafikai Munkások Országos Szövetsége volt szives rendelkezésemre bocsátani.

állította elő. Javarészt (72%) természetesen a magyar nyomdák készítették, de egy részüket román (15%) és német (3%) nyomdák állították elő.

Adatok hiányában csak hozzávetőlegesen lehet megállapítani az erdélyinek nevezhető 1066 féle könyv példányszámát, ami az egyes könyvek jellege szerint mutat kisebb-nagyobb eltéréseket. Ezekben az években a szépirodalmi művek 300—1000, a tudományos és népszerűsítő irodalom termékei 50—1000 példányban készültek. A tankönyveknél a legkisebb példányszám 1000 volt, a legnagyobb 15.000, jó nagy részük azonban az 1000—5000 között váltakozott. A vallásos irodalom átlaga az 1000-es példányszám. Ebben a csoportban van a legtöbb példányszámot elért erdélyi könyv, a Ref. Egyházi énekeskönyv (30.000). Az időszakos irodalom nagyobb felét lefoglaló naptárak példányai a 3—20.000 között mozogtak. Ha ezen adatok alapján egy könyv átlagos példányszámául az inkább kevesebbet, mint többet jelentő 1000-es egységet fogadjuk el, úgy *a hat esztendei erdélyi könyvanyag több mint egymillió (1,066.000) példányszámra tehető.* Ez azt jelenti, hogy ma körülbelül ennyi erdélyi magyar könyv forog közkezen, van a könyvtári és magánforgalomban s a kiadók raktárain. Hogy ez a szám a valóság határait nem lépi át, inkább csak megközelíti, igazolható a kolozsvári Minerva Rt. 1921—24. évi üzleti jelentéseivel, amelyeknek adatai szerint csak ez a cég egymaga négy esztendő alatt 627.366 példány könyvet állított elő.

Az erdélyi könyv 1919—1924 közti történetéhez hozzátartozik annak a megemlítése is, hogy árát az első másfél esztendőben még magyar koronákban számították. 1920 szeptember óta a pénz értékének folytonos csökkenésével lépést tart a forgalmi ár állandó emelkedése. A legutóbbi esztendőben terjedelmük szerint a szépirodalmi műveket 30—100, a tudományos és vallásos könyveket 10—150, a tankönyveket 14—50 és a füzetes kiadványokat 5—25 lejért árulták a könyvkereskedések. Ha egy könyv átlagos árául 30 lejt veszünk fel, úgy *az 1919 óta megjelent erdélyi magyar könyvmennyiség közel 32 millió (31,980.000) lej forgalmi értéket képvisel.*

Általában a könyvek ezekben az években a kisebb terjedelmet keresték, ami olcsóbb, tehát könnyebb mozgást biztosított számukra az anyagilag erősen igénybe vett közönségünk felé. Ezért feltűnően sok az olyan füzetes kiadvány, amit csak jóakaratu nagyjátással lehet kötetnek vagy könyvnek nevezni. Így az egész könyvmennyiségnek mintegy 60%-a nem haladja meg az 5 ív ter-

jedelmet, 23%-a 5—9 ív, 16%-a 10—30 ív terjedelmű s nem egészen 1% (0,8%) lépi át csak a 30 ív terjedelmet. Legvaskosabb, 67 ív terjedelmű (XXVII + 1034 l.), a Compass című kereskedelmi, ipari és pénzügyi évkönyv 1922—23-ik évfolyama. Az Erdélyben megjelent irodalmi értékű könyvek között azonban legterjedelmesebbnek Temesváry János: *Erdély középkori püspökei* című műve tekinthető (30 ív). Ha az erdélyi könyv átlagos terjedelméül az 5 ívet vesszük, akkor az 1066 félé erdélyi könyv együtt 5330 ívet, azaz 85.280 lapszámot tesz ki.

A könyvek kevés példányszáma és csekély forgalma ezekben az években nem biztosította az íróknak az igényeiket kielégítő honoráriumot. A kiadóvállalatok a szépirodalmi és tudományos művekért 500—5000 lejt, tankönyvekért 2—10.000 lejt fizettek, ami más kiadványokra nézve is irányadó volt. A legutóbbi évben kialakult szokás szerint a forgalmi ár 10%-át kapja a szerző. Tudomásom szerint a legmagasabb, de egészen kivételes honorárium volt egy 15.000 példányban megjelent francia tankönyvért fizetett 60.000 lej. Igen nagy azonban azoknak a szerzőknek a száma, akik beérték költségeiknek megtérülésével s olyanok is vannak, akiknek tetemes anyagi áldozatába került könyvük megjelentetése. Egészen természetes, hogy ezek az áldozattevők épen a legértékesebb könyvek szerzői között kereshetők.

Ez a bibliografiai áttekintésünk, mely az 1919—1924. évek irodalmi helyzetképehez megbízható adatokat kíván nyújtani, nem lenne teljes, ha legalább pár szóval rá nem mutatnánk az erdélyi magyar könyv mostoha sorsára és hat év óta tengődő küzdelmes életére. Sem közönsége, sem terjesztője: ilyen részvétlenül és magárahagyatottan kellett évek hosszú során át az erdélyi magyarság kisebbségi helyzetében ráháruló fontos hivatását betöltenie. Amikor a könyvbehozatali tilalom miatt megapadt forgalmu erdélyi könyvpiacra kezdtek feltűnedezni az erdélyi könyvek, a közönség igen bizalmatlanul fogadta az erdélyi szerzők erdélyi kiadású szerzeményeit. Nagyrészt ismeretlen nevek kerültek eléje, hozzá még a réginél szerényebb köntösben, amikor pedig hozzá volt szokva ahhoz, hogy kedvelt íróinak szép kiadású könyveit évtizedeken keresztül a nagy pesti kiadók szállították a könyvtárába. Még a hírlapok jóakarató propagandája s a megalkuvásra kényszerült kritika sem tudta a közönség bizalmába dédelgetni. A könyvkereskedelem pedig, mely éveken keresztül kénytelen volt meglévő készletét árusítani s így csak örülnie kellett volna a bátoritanul jelentkező új anyagnak, szintén nem

melegedett bizalomra az erdélyi könyvvel szemben s igazi odaadással nem építette számára a közönséghez vezető utat.

Pedig sem közönségben, sem hívatásos terjesztőkben hiány Erdélyben nincs. Ha a számban megapadt intelligens magyarközéposztályunk gazdaságilag súlyos helyzetbe is került, még mindig nem gyöngült le annyira, hogy irodalmát kénytelen lenne gyámolatlan tengődésre sorvasztani. Itt a legnagyobb baj az, hogy az erdélyi magyarságnak nincsen olyan átfogó és ténylegesen is működő irodalmi, társadalmi és kulturális egyesülete, mely a könyveink számára föltétlenül szükséges pár ezer olvasót megszervezze. A szerény eszközökkel végzett munka pedig, mit a *Magyar Nép* és a *Pásztortűz* teljesít, csak észrevétlenül és lassan haladhat előre. El kell ismerni, hogy a sajtó sok készséget mutatott a közönség érdeklődésének az erdélyi könyvre irányításában, bár elég öntudatosan és programmszerűen ő sem tette a magáévá ennek az igen fontos kulturális tényezőnek a sorsát.

Könyvkereskedőink meg épen számosan vannak. Itt a helyzet, az, hogy a régi Magyarország területéből a Romániához csatolt erdélyi részekben az 1925. évi juliusi-augusztusi állapot szerint *361 hívatásos könyv-, zenemű- és papirkereskedés van*, nem számítva ide azokat a trafikokat, fűszerkereskedéseket és hírlapárúdákat, amelyek könyvek eladásával is rendszeresen foglalkoznak. A 361 cég közül 144 üzlet (40%), bár könyvkereskedőnek nevezi magát, kizárólag csak papírral és írószerrel kereskedik. A hátralevő 87 cég között kb. 62 cég (70,5%) forgalmának túlnyomó részét a könyvvel bonyolítja le, a legvégül maradó 25 cég (28,5%) kizárólag könyv- és papirkereskedést üz. A 361 üzlet nemzeti jelleg szerint így oszlik meg: román 80 (22%), német 56 (16%), magyar 225 (62%). Az ország rész 5.113.224 főre rugó összlakosságát véve tekintetbe, aránylag minden üzletre 14.160 lélekszám esik. A magyarsághoz számítva az ittélő zsidóság 90%-át, mely ma is a magyar kultúrát ismeri a sajátjának, a magyar jellegű 225 üzlet 1.468.959 lélek közt oszlik meg s ezen az alapon átlag egy üzletre 6524 lélek számítható.*

Ha ez a 225 magyar jellegű könyvkereskedés minden erdélyi könyvből csak 2 darabot árusítana el, a mozgalmas kulturális életnek gyönyörű lehetőségeit biztosíthatná. Csakhogy üzleti szempontból a bizonytalan kelendőségű erdélyi könyvvel foglalkozni nem látszik érdemesnek, amikor egy 50 lejes könyvnél 40 lej befektetés

* Ezeket az adatokat *Veress Miklós* könyvkereskedő úr volt szíves összeállítani és a rendelkezésemre bocsátani.

mellett alig 1,75 lejt keres az eladó, míg más irányú cikknél vagy árúnál ugyanazon befektetéssel 10—20 lej hasznot érhet el. Így természetesen könyvkereskedőink, nem törődve vele, maguk sem ismerik az erdélyi könyvet, melyről a távolálló el sem tudja képzelni, hogy mily nehezen mozgó árú. Aki azonban megpróbálta, — ezt szakember állítja — ismeri azt a visszas helyzetet, hogy ma egy külföldi könyvhöz könnyebb hozzájutni, mint egy-egy belföldön megjelent magyar könyvhöz. A könyvterjesztés pangását mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a vidéken megjelent könyvek nem jutnak el a kolozsvári könyvkereskedésekbe s viszont a kolozsvári könyvet hiába keresi a vidéki olvasó a maga könyvesboltjában, sőt még ugyanabban a városban megjelent könyvek sem mindig kerülnek a helybeli könyvkereskedők kirakataiba. Mindennek oka pedig az, hogy az erdélyi könyvkereskedők még a közönségünkönél is szervezetelebbek. Még szaklapjuk sincsen, mely számon tartaná az Erdélyben megjelent könyvek beszerzésének legszükségesebb adatait (egyetlen ilyen kísérlet, a nagyváradi *Romániai Corvina*, néhány szám megjelenése után megszűnt). Ehhez hasonló hiba az, hogy eddig egyik irodalmi, kultúregyesületünk sem gondolt egy magyar bibliografiai központ felállítására; pedig ma itt az volna egyik legfontosabb feladatunk, hogy minden kultúrális vonatkozású adatot összegyűjtsünk, számontartsunk és a jövőnek lehetőleg hiánytalanul átadjunk. Ezt mégis csak könnyebben és kevesebb áldozattal végezhették el mi, mint az utánunk következő nemzedékek.

Az irodalmi élet e két fontos tényezőjének, a közönségnek és a könyvterjesztőnek közömbös magatartása készítette, különösen az első esztendőben, még a jónevű írókat is arra az önértéket is megalázó eljárásra, hogy gyűjtő-ívekkel, körlevelekkel, hirdetésekkel, nem ritkán házalás útján toboroztak legalább a nyomdai költségek fedezésére elegendő számú előfizetőt. Így biztosabb volt az eredmény, mintha a szervezetlen és részvétlen könyvkereskedelemre bízzák magukat, amely hozzá még hosszú hónapokig, sőt évekig váratta őket a bizományi elszámolással. Ha az utóbbi időben némi javulás állott is be ezen a téren s ha a kiadói vállalkozás már kezdi is szárnya alá venni az erdélyi könyvet, még mindig érezzük, hogy a könyvkereskedelem részvétlensége bénítólag hat irodalmunk fokozottabb és kívánatosabb terjesztésére. Azonban a helyzetet nem látjuk reménytelennek. Mivel több százezer lejre tehető azon könyvek értéke, melyek a szoroson vett könyvárusi forgalmon kívül kiadók, szerzők és más alkalmi közvetítők útján kerülnek a közön-

séghez, ha más nem, ez a körülmény mégis csak arra fogja készíteni a könyvterjesztőket, hogy érdekeik védelmére erkölcsi testületbe tömörüljenek, aminek természetesen majd az irodalom is hasznát fogja látni.

A kép, mely ezekből az adatokból az erdélyi magyar irodalomról kialakul, megnyugtató és biztató. Ezek a számok a romániai magyar kisebbség kulturális életét a maga számához és a körülményekben rejlő nehézségekhez képest súlyosnak, színvonalosnak és életrevalónak mutatják. Belőlük a hat esztendő alapot rakó értékei ép úgy kiderülnek, mint az eltüntetésre váró hiányosságok. További célkitűzésünk nem lehet más, mint amazokat erősíteni, emezeket meg pótolni. Nem esetlegességek és máról-holnapra összeroppanó nagy akarások kellenek ma nekünk itt, hanem első sorban öntudatos, kitartó, építő munkára van szükségünk, mely irodalmi életünket az erdélyi magyarság egyik legerősebb támasztékává tudja szilárdítani.

Dr. György Lajos.